

La llum de la fe (XIV): El bé i el mal. L'ordre moral

La naturalesa té una finalitat i un ordre intern propis —amb les seves lleis, ritmes i cicles. Aquest ordre intern, la Moral, és com una «gramàtica» que hem d'aprendre i respectar si ens volem relacionar adequadament amb la naturalesa.

23/02/2020

L'anomenada «consciència ecològica» és més gran cada dia. Ens hem adonat progressivament que el medi ambient no ho aguanta tot i és fàcil comprovar els efectes negatius del maltractament de l'entorn natural. Avui ningú no posa en dubte la necessitat de tenir més cura de la nostra casa comuna. Per això, quan algú danya el medi ambient per aconseguir els seus propis interessos, és percebut com un acte d'egoisme, una injustícia i, en definitiva, un dany moral. No ens hem de servir de la naturalesa de qualsevol manera perquè, entre altres coses, en comprometríem el futur.

Gràcies a l'experiència i a l'estudi profund del medi natural, reconeixem que la naturalesa té una finalitat i un ordre intern propis — amb les seves lleis, els seus ritmes i cicles. Aquest ordre intern és com una «gramàtica» que hem d'aprendre i respectar si ens volem

relacionar adequadament amb la naturalesa. En paraules de Benet XVI, «l'ambient natural no és només matèria disponible al nostre gust, sinó obra admirable del Creador que porta en ella una «gramàtica» que indica finalitat i criteris per a un ús intel·ligent, no instrumental i arbitrari».[1] Comprenem així que la llibertat no és absoluta i es mesura pel respecte d'aquest ordre inscrit en la naturalesa. A més, es tracta d'un do rebut, ja que sabem que nosaltres no hem creat ni el món ni l'ordre intern que té. És un regal que hem de cuidar de manera intel·ligent.

Una «gramàtica» per a l'ésser humà

En aquest context, té sentit que ens aturem a pensar en una realitat: els éssers humans no som un element artificial d'aquest món; no ens hem creat a nosaltres mateixos ni ens hem situat en aquest entorn

particular —el món— per una decisió de la nostra llibertat. Som part de la creació. I si és així, no és coherent que l'ésser humà també tingui un ordre i una finalitat internes, com una «gramàtica» intrínseca que l'orienta a un objectiu que ha d'assolir de manera intel·ligent i lliure?

Entenem que hi ha una manera adequada de tenir cura de la salut corporal per protegir la vida humana. No tot el que a un li sembla bo necessàriament és bo per a la seva salut; no tots els bolets són digestius. Però en l'ésser humà hi ha més que cura de la salut. Al nostre cor hi trobem un desig irresistible de felicitat. Gràcies a la fe, els cristians sabem que estem fets a imatge i semblança de Déu, que «és amor» (1 Jn 4, 8), i, per això, tenim clar que la felicitat té relació amb l'amor veritable i, en definitiva, amb Déu. En realitat, és una cosa que no

resulta aliena a ningú, perquè l'experiència ens mostra que tots trobem dins el desig d'amor rebut i donat. Dit en termes molt gràfics, «el nostre cor sempre apunta en alguna direcció: és com una brúixola que cerca orientació. Fins i tot ho podem comparar amb un imant: necessita adherir-se a alguna cosa».[2]

Moltes propostes, molts camins

En què consisteix la felicitat? En les riqueses, en el plaer, en la diversió, en l'èxit professional, en l'amor? I quin és el bon camí per arribar-hi? Avui molts afirmen amb rotunditat que no hi ha una veritat sobre la bondat o la maldat del fet d'obrar pel que fa a l'excel·lència humana. El que sí que hi ha són les veritats de cada individu, «que consisteixen en l'autenticitat amb allò que cadascú sent dintre seu, vàlides només per a un mateix, i que no es poden proposar als altres amb la pretensió

de contribuir al bé comú».[3]

D'aquesta manera, la «gramàtica» de l'amor i la felicitat humanes, és a dir, una veritat més gran sobre el fet d'obrar moral que orienta la vida personal i social en el seu conjunt cap a una vida d'èxit, no existiria i «és vista amb sospita».[4]

Tanmateix, comprovem que, tot i que tothom busca la felicitat, hi ha molta infelicitat en aquest món. Això és percebut per tothom com un mal, és a dir, com la privació del bé adequat a l'ésser humà. No tot allò que l'home estima i aspira a ser la clau de la felicitat ho és en realitat, ni tots els camins que sembla que portin a la felicitat hi arriben: les aparences i els miratges abunden. Per exemple, és freqüent xifrar la felicitat en els plaers, en el benestar físic o en la possessió i el gaudi de les riqueses, i orientar la conducta en conseqüència. Tanmateix, nombroses persones de tots els

temps que han perseguit —i aconseguit— una vida de plaer, benestar i riqueses afirmen des del més íntim dels seus cors que són infelices. No era aquesta la seva veritat sobre el que era bo per a ells? I les obres amb què perseguien la felicitat no eren bones moralment, ja que aquella era la seva veritat?

Si la moralitat fos quelcom subjectiu, que canvia en funció de les persones, les èpoques i les societats, no hi hauria inconvenient a tornar a permetre, per exemple, l'esclavitud segons a quins llocs i circumstàncies. Només de pensar-ho produeix repulsió, i és que la immoralitat de l'esclavitud és una veritat moral inqüestionable per a la humanitat; una veritat assolida després de vèncer fortes resistències d'una raó enfosquida per poderosos interessos personals i col·lectius.

Des d'una altra perspectiva, l'experiència de qualsevol persona que pateix en carn pròpia els estralls del dany moral pot servir per captar que existeix un ordre moral no subjectiu. Com es pot explicar racionalment a qui ha perdut la feina i el seu aliment i el de la seva família per una calúmnia que en realitat calumniar no és objectivament dolent? Com es pot convèncer aquesta persona que és dolent per a ella, però que pot haver estat moralment bo per a qui ha fet la calúmnia, perquè ara és més feliç, o perquè ha anat bé a terceres persones?

Una intuïció s'eleva del més profund: és inhumà que no hi hagi una veritat objectiva sobre el bé o el mal en relació amb l'ésser humà i l'anhel del seu cor. «Sempre arriba un moment que l'ànima no pot més, no en té prou amb les explicacions habituals, no la satisfan les mentides dels falsos

profetes».[5] El que aparta l'ésser humà del camí cap a l'autèntica felicitat li fa mal, i per això és un dany moral. En canvi, el que el porta per aquest camí és un bé. Cada persona té al davant la tasca d'aprendre a distingir la veritat sobre el bé i el mal en relació amb l'amor i la felicitat i obrar en conseqüència: és el repte de descobrir l'ordre moral o, amb altres paraules, la «gramàtica» de l'amor i de la felicitat.

Qui coneix l'ordre moral que porta a la felicitat humana?

Tothom ha de trobar i recórrer el camí de la felicitat amb llibertat, a través de la seva pròpia consciència. Tanmateix, seria frustrant que haguéssim de començar des de zero en la cerca del camí cap a la felicitat. Gràcies a Déu, la llei natural és «present al cor de tot home i establerta per la raó», [6] i és una

cosa a la qual tots tenim accés directe perquè forma part de la nostra naturalesa. A més, ningú és una illa, i la reflexió sobre el que fa que una vida humana tingui èxit i sigui excel·lent —sobre com aconseguir la felicitat— és molt antiga. Cada persona té les forces de la raó i del cor per a aquesta cerca, però sent realistes, també som conscients que, amb no poca freqüència, la intel·ligència s'ennuvola i la voluntat es torça víctima dels mateixos interessos i passions que deformen la veritat. No és fàcil trobar l'autèntic ordre moral que porta a la plenitud humana. Es percep un clamor de veus amb propostes molt dispars, veus amb un atractiu innegable, però que no sempre transmeten la veritat. Com ens podem orientar?

Si algú vol distingir un bon vi d'un de pitjor, es pot orientar amb el que diuen els tastadors experts, que fruit de la seva experiència i del seu estudi

han aconseguit una connaturalitat especial per detectar les qualitats d'un vi. En l'ordre moral passa una cosa anàloga. Com deia sant Tomàs d'Aquino, «aquell que es comporta rectament en tot posseeix un judici recte sobre els casos singulars.

Mentre que el que pateix de falta de rectitud va a menys també en el judici: ja que qui està despert jutja rectament tant que ell està despert com que un altre dorm; mentre que qui dorm no té un judici recte ni sobre ell mateix ni sobre els altres.

Per tant, les coses no són com li semblen al que dorm, sinó com li semblen a qui està despert».[7]

El gran tresor que els cristians tenen per oferir a la humanitat sencera és que, gràcies a la fe, han rebut una brúixola i un mapa inigualables sobre l'ordre moral que permet encertar el camí de l'amor i la felicitat. Es tracta d'un ordre creat per aquell que té el «copyright» de

l'amor i la felicitat: Déu mateix, autor de l'ésser humà i del món. En Jesucrist, el Fill de Déu fet home, Déu «manifesta plenament l'home al mateix home i li fa palesa la seva altíssima vocació».[8] La vida de Jesús —l'Evangelí— connecta amb les intuïcions i experiències del cor humà. No conté només una orientació preciosa sobre l'amor i la felicitat veritables, sinó que és sobre tot l'exemple i la saviesa de Jesús, que ha ensenyat i recorregut el camí de la felicitat i hi acompanya tota persona cridada a la vida: «Us he donat exemple perquè, tal com jo us ho he fet, ho feu també vosaltres (...). Ara que heu entès tot això, feliços de vosaltres si ho poseu en pràctica!» (*Jn* 13, 15 i 17).

Les veritats sobre l'ordre moral, que Crist va revelar i que ho va fer plenament en Ell, han estat rebudes i custodiades al llarg dels segles a través del magisteri del Papa i dels

altres successors dels apòstols —els bisbes. La seva missió ha consistit a guardar el dipòsit de la fe i la moral rebudes de Jesucrist, i transmetre'l incòlume de generació en generació. Així, l'Església ofereix al món una «gramàtica» del comportament humà, i ho fa malgrat les fortes pressions que rep en cada temps per canviar aquests ensenyaments. Això és una cosa que podem veure amb tota claredat en els nostres dies, per exemple, pel que fa al matrimoni, l'amor i la sexualitat.

A més dels ensenyaments del Magisteri, l'Església ofereix abans que res el testimoni inigualable de la vida de milers i milers d'homes i dones que, al llarg de la història, s'han esforçat per viure d'acord amb aquest ordre moral. Són persones que han assolit una excel·lència humana de vida —un amor i una felicitat— que causa admiració al món i és impossible de negar. Sense

oblidar la misèria que resulta de la incoherència amb la vida de Crist de molts cristians, l'Església és una «fàbrica» molt provada de persones santes, com santa Teresa de Calcuta, sant Maximilià Kolbe o Guadalupe Ortiz de Landázuri, acabada de beatificar, les vides dels quals demostren la solidesa i la humanitat profunda de l'ordre moral viscut i ensenyat per Jesucrist. Qui tingui inquietud per la qüestió ètica no hauria de menysprear el fet que l'ordre moral que proposa el cristianisme és el més provat —i durant més temps— en nombroses cultures del món, el qual dona mostres de la seva capacitat de connexió amb el cor humà en entorns culturals extraordinàriament diferents entre si.

Finalment, quan l'Església es pronuncia sobre qüestions relatives a la convivència humana —per exemple, sobre algunes lleis—, ho fa

només si hi ha en joc la dignitat de l'ésser humà, la justícia o altres béns morals importants. L'Església no pretén en absolut usurpar la justa autonomia de les realitats temporals ni imposar el que pensa als qui no comparteixen la seva fe. Participa en el diàleg social oferint la seva experiència ètica, perquè la història de la humanitat demostra que la raó humana «s'ha de purificar constantment, perquè la seva ceguesa ètica, que deriva de la preponderància de l'interès i del poder que l'enlluernen, és un perill que mai no es pot descartar del tot».

[9] En definitiva, el que l'Església vol és «servir a la formació de les consciències en la política i contribuir que creixi la percepció de les veritables exigències de la justícia i, alhora, la disponibilitat per actuar d'acord amb ella, malgrat que això estigui en contradicció amb situacions d'interessos personals».

[10]

Avui és fàcil percebre la crida a cuidar-nos a nosaltres mateixos i el món que ens envolta. En realitat, aquesta crida està relacionada amb la vocació a l'amor i a la felicitat que és pròpia de l'ésser humà. Qualsevol persona que es vulgui prendre seriosament aquest anhel podrà trobar en l'Evangeli de Jesucrist, que ressona a la seva Església, una clara orientació, una «gramàtica» adequada per entaular un diàleg amb el cor humà i amb el món que ens envolta, en la cerca de l'autèntica felicitat.

Gregorio Guitián

[1] Benet XVI, Enc. *Caritas in veritate*, 29.VI.2009, núm. 48.

[2] Francesc, *Homilia en Dimecres de cendra*, 6.III.2019.

[3] Francesc, Enc. *Lumen fidei*, 29.VI.2013, núm. 25.

[4] *Ibídem*.

[5] Sant Josepmaria, *Amics de Déu*, núm. 260.

[6] *Catecisme de l'Església Catòlica*, núm. 1956.

[7] Sant Tomàs d'Aquino, *In I Cor*, c. 2, lect. 3, núm. 118.

[8] Concili Vaticà II, Const. *Gaudium et spes*, 7.XII.1965, núm. 22.

[9] Benet XVI, Enc. *Deus caritas est*, 25.XII.2005, núm. 28.

[10] *Ibídem*.

pdf | document generat
automàticament des de [https://
dev.opusdei.org/ca/article/el-be-i-el-mal-
lordre-moral/](https://dev.opusdei.org/ca/article/el-be-i-el-mal-lordre-moral/) (05/08/2025)